

U 8/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 och (EU) 2021/1153 i syfte att öka effektiviteten av EU-garantin enligt förordning (EU) 2021/523 och förenkla rapporteringskraven (*Omnibus II-förslaget*)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 och (EU) 2021/1153 i syfte att öka effektiviteten av EU-garantin enligt förordning (EU) 2021/523 och förenkla rapporteringskraven (COM(2025) 84 final) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 10 april 2025

Finansminister Riikka Purra

Finansråd Minna Aaltonen

EUROPEISKA KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV FÖRORDNINGARNA (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 OCH (EU) 2021/1153 I SYFTE ATT ÖKA EFFEKTIVITETEN AV EU-GARANTIN ENLIGT FÖRORDNING (EU) 2021/523 OCH FÖRENKLA RAPPORTERINGSKRAVEN

1 Förslagets bakgrund och syfte

Kommissionen lämnade den 26 februari 2025 ett förslag (COM(2025) 84 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2015/1017 (Europeiska fonden för strategiska investeringar, Efsi), (EU) 2021/523 (InvestEU-programmet), (EU) 2021/695 (ramprogrammet Horisont Europa) och (EU) 2021/1153 (Fonden för ett sammanlänkat Europa) i syfte att öka effektiviteten av EU-garantin enligt förordning (EU) 2021/523 (InvestEU-programmet) och förenkla rapporteringskraven (Omnibus II-förslaget).

Förslaget hör ihop med given för en ren industri, som kommissionen lade fram den 26 februari 2025 för att stödja industrins konkurrenskraft och resiliens inom unionen. Övningen grundar sig också på Europeiska rådets informella möte den 3 februari 2025 vars tydligt uttalade målsättning var att förenkla och minska regleringen på unionsnivå. Förslaget hör ihop med kommissionens omnibuspaket för förenkling av regleringen, av vilka de två första lämnades den 26 februari 2025. Kommissionen kommer sannolikt att senare föreslå ytterligare förenklingar av regleringen.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

InvestEU-programmet är ett program för att stödja unionens ekonomi och unionens politiska mål 2021–2027 genom att mobilisera investeringar från privata och offentliga källor. Programmet omfattar InvestEU-fonden, InvestEU:s rådgivningscentral och InvestEU-portalerna. Målet för InvestEU-fonden är att med en budgetgaranti på 26,2 miljarder euro mobilisera investeringar i EU på över 372 miljarder euro fram till 2028. Enligt kommissionen hade man per juni 2024 lyckats mobilisera investeringar på över 280 miljarder euro, av vilket 201 miljarder euro härrörde från privata sektorn. Programmet fokuserar på investeringar som stödjer målen för konkurrenskraftskompassen och given för en ren industri samt grön och digital innovation och den gröna och digitala omställningen.

InvestEU-programmet är det primära instrumentet på unionsnivå för mobilisering av privata medel. Kommissionen genomför programmet i partnerskap med Europeiska investeringsbanken (EIB), internationella finansinstitut och nationella utvecklingsbanker. För närvarande deltar sjutton partner. Den klart största partnern är EIB-gruppen med en andel på 75 procent av EU-garantin för programmet. I InvestEU-programmet kan finansiella instrument implementeras i olika länder genom två komponenter EU-komponenten erbjuder genomförandepartnern finansiella instrument som främjar investeringar och som stödjer unionens politiska mål. I medlemsstatskomponenten riktas finansiella produkter till regionen i ett visst land. I interimsvärderingen av programmet som publicerades i september 2024 framfördes en uppmaning att stärka den finansiella kapaciteten i InvestEU under den återstående programperioden och minska rapporteringsskyldigheten för aktörerna för att möjliggöra ett starkt stöd till europeiska företag och projekt fram till utgången av 2027.

Kommissionens avsikt är att svara på rekommendationerna i interimsutvärderingen genom omnibuspaketet av den 26 februari 2025. I Omnibus II-förslaget, som behandlas i denna promemoria, föreslår kommissionen att anslagen till InvestEU-garantier ska stärkas under innevarande finansieringsperiod med överskott från Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) och återflöden från unionens andra tidigare finansieringsinstrument som blir tillgängliga 2025, 2026 och 2027. Dessa medel möjliggör ytterligare anslag på totalt en miljard euro till att stärka kapaciteten i InvestEU. Enligt kommissionen ska ändringen öka EU-garantin genom InvestEU-programmet med 2,5 miljarder euro. Inbetalningssatsen i programmet ska hållas på 40 procent.

Ökningen av EU-garantin kommer enligt kommissionen att mobilisera ytterligare 25 miljarder euro i EU i offentliga och privata investeringar. Kommissionen föreslår vidare att öka möjligheterna för kombinationer av tillgängliga stödmedel från tidigare finansieringsinstrument (Efsi, Fonden för ett sammanlänkat Europa (eng. *CEF Debt Instrument*) och garantiinstrumentet InnovFin som hör till ramprogrammet Horisont Europa) med InvestEU-programmet för att förbättra InvestEU-fondens effekt. Enligt kommissionens bedömning skapar även denna ändring förutsättningar för mobilisering av cirka 25 miljarder euro i tilläggsinvesteringar.

Kommissionen medger att de föreslagna ändringarna eventuellt kan minska unionens budgetintäkter. Kommissionen anser ändå att ändringarna i garantin effektivt skulle främja strategiska investeringar på unionens prioriterade områden.

Förslaget innehåller även ändringar som ska förenkla den administrativa bördan för programmets genomförandepartner, finansiella intermediärer och slutliga stödmottagare, särskilt små och medelstora företag. Enligt kommissionen ger de föreslagna förenklingarna en besparing på cirka 350 miljoner euro. Målet är att minska den administrativa bördan och rapporteringsskyldigheten med minst 25 procent och även mer för små och medelstora företag (SMF-företag) företag. För minskning av den administrativa bördan föreslås en ändring av definitionen av SMF-företag. Dessutom minskas rapporteringsskyldigheten för verksamheter som inte överskrider 100 000 euro genom att minska antalet indikatorer som genomförandepartnerna ska rapportera. Det föreslås också att frekvensen av rapporteringen till kommissionen minskas från varje halvår till en gång om året.

Kommissionen föreslår dessutom flera tekniska uppdateringar av de förordningar som ska ändras, för att dessa bättre ska beakta gällande bestämmelser vilka fortfarande var under behandling när förordningen om InvestEU antogs.

Förslaget ska också underlätta medlemsstaters frivilliga bidrag för att stärka EU-garantin genom InvestEU-programmet. Det föreslås att till den nuvarande medlemsstatskomponenten utökas med ett InvestEU-finansieringsinstrument för effektivare utnyttjande av vissa finansiella produkter, i synnerhet riskkapitalinvesteringar, vilket skulle göra komponenten mångsidigare. Kommissionen föreslår att genomförandepartner ska kunna använda även andra valutor än euro, vilket skulle underlätta användningen av InvestEU-instrument för medlemsstater vars valuta inte är euro.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Den juridiska grunden för lagförslaget är avseende ändringarna i InvestEU-programmet artikel 173 och artikel 175 tredje stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), avseende EFSI artikel 172 och 173, artikel 175 tredje stycket och artikel 182.1 i EUF-fördraget, avseende de föreslagna ändringarna i CEF-förordningen artikel 172 och 194 i

EUF-fördraget, samt avseende förordningen om Horisont Europa artikel 173.3, artikel 182.1, artikel 183 och artikel 188 andra stycket i EUF-fördraget. De valda rättsliga grunderna stämmer överens med de rättsliga grunderna för de bestämmelser i vilka ändringar föreslås. Europaparlamentet och rådet beslutar om de nödvändiga åtgärderna i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet (kvalificerad majoritet).

Enligt statsrådets bedömning har de rättsliga grunderna valts korrekt.

De mål som uppställts för förslaget kan uppnås bäst på unionsnivå, genom att insatser på unionsnivå har större multiplikatoreffekt och konkret effekt än vad enskilda nationella investeringsprogram kan uppnå.

Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i FEU). Statsrådet anser att kommissionens förslag som helhet är förenliga med proportionalitetsprincipen.

4 Förslagets konsekvenser

Konsekvenser för Finlands lagstiftning

Ärendet har inga konsekvenser för Finlands lagstiftning.

Ekonomiska konsekvenser

Frågan har ingen direkt och omedelbar påverkan på de nationella budgetarna.

Förslaget syftar till att öka InvestEU-garantin med 2,5 miljarder euro för att kunna mobilisera nya investeringar på cirka 25 miljarder euro. Detta kräver ett tilläggsanslag på 1 miljard euro till InvestEU-programmet i unionsbudgeten. De nödvändiga medlen tas från återflöden 2025–2027 från unionens tidigare finansiella instrument, Efsi och InvestEU-programmet självt samt från överskott från Efsi-komponenten i den gemensamma avsättningsfonden (eng. *Common Provisioning Fund*). Kommissionen beräknar att återflödena och överskotten kommer att uppgå till totalt över 2 miljarder euro under 2025–2027. Enligt kommissionen är detta en försiktig uppskattning.

Kommissionen anser också att en förbättring av möjligheterna att kombinera resurser från olika finansieringsinstrument för att effektivisera InvestEU-programmet kan skapa förutsättningar för mobilisering av ytterligare 25 miljarder euro i investeringar. Med andra ord kan de föreslagna ändringarna ge en total effekt på 50 miljarder euro under 2025–2027.

Kommissionen medger att de föreslagna ändringarna kan fördröja och eventuellt minska unionens budgetintäkter. Utan ändringarna skulle återflödena och överskotten användas hela unionsbudgeten till godo. Minskningen av unionens övriga intäkter kan därmed leda till en liten höjning av medlemsstaternas BNI-baserade bidrag till unionsbudgeten.

I förslaget ingår inga nya personalkostnader eller administrativa kostnader.

Förslagets risker för unionsbudgeten hänför sig till budgetgarantin som unionen i enlighet med InvestEU-programmet beviljar genomförandepartner för deras finansierings- och investeringsinsatser. EU-garantin, som i regel beviljas på portföljbasis, är oåterkallelig, ovillkorlig och realiserbar vid första begäran och enligt förslaget ska den begränsas till cirka 28,6 miljarder euro (det exakta beloppet är 28 652 310 073 euro i löpande priser). EIB-gruppens

andel av EU-garantin föreslås vara 75 procent (det exakta beloppet är 21 489 232 555 euro). Inbetalningssatsen hålls kvar på 40 procent, vilket baserar sig på erfarenheter från Efsi-programmet och andra tidigare finansieringsinstrument.

Kommissionen och genomförandepartnerna ingår ett garantiavtal som fastställer de detaljerade reglerna och processerna för användningen av InvestEU-fonden. Eftersom genomförandepartnerna i regel axlar en del av risken med unionen genom att delta i finansieringen av insatserna sammanfaller deras intressen med unionens, vilket minskar risken för unionsbudgeten. I garantiavtalet fastställs också på riskfördelningen baserade principer för hur intäkterna ska fördelas mellan unionsbudgeten och genomförandepartnern.

Genomförandepartnernas finansierings- och investeringsinsatser sker i enlighet med regleringen av finansiella institut och god banksed. Genomförandepartnerna är finansiella institut med lämpliga regler och processer vars tillräcklighet granskas i enlighet med kriterierna i unionens budgetförordning. Kommissionen utför också kontroller av investeringsinsatsernas ändamålsenlighet och rapporterar fynden till en investeringskommitté som utgörs av oberoende experter. Genomförandepartnerna ska årligen lämna reviderade bokslut över insatserna till kommissionen.

Andra faktorer som påverkar behandlingen av ärendet

Ur Finlands perspektiv har erfarenheterna från InvestEU-programmet hittills varit relativt goda. InvestEU-modellen har varit ett centralt verktyg för tillväxtfinansiering, genom att den kombinerar EU garantier med privata investeringar, varvid flera parter delar på den finansiella risken. Denna riskfördelning skapar en mer attraktiv investeringsmiljö för den privata sektorn och möjliggör större investeringar i mottagare med hög risk och stor potential, såsom tillväxtföretag och innovationsprojekt. InvestEU har visat sig vara effektivt i synnerhet för SMF-företag. InvestEU har erbjudit betydande stöd även till finländska SMF-företag genom finansiering som möjliggör tillväxtinvesteringar och utbyggnad av verksamheten samt investeringar i tekniker med låga utsläpp. Särskilt lånegarantierna har spelat en viktig roll, eftersom de minskar de risker som hänför sig till tillgången till finansiering och stärker SMF-företagens möjligheter att ta upp privat finansiering. InvestEU-programmet har gynnat också större projekt i Finland; exempelvis har EIB-gruppen beviljat lån genom InvestEU till flera små och medelstora företags investeringar. Den vägen har även större finländska investeringar fått finansiering, däribland Kelibers litiumprojekt, som fått hjälp av en investering på 150 miljoner euro.

För finansiärerna är EU:s finansieringsinstrument viktiga och nödvändiga för fördelningen av riskerna vid finansieringen. I Finland har bankerna aktivt använt sig av InvestEU-programmet garanti och riktat den särskilt till finansiering av digitalisering, hållbarhet och innovation samt den gröna omställningen, där det finns en efterfrågan. InvestEU-programmet är mer temainriktat än EU:s tidigare finansieringsinstrument. Utifrån erfarenheterna hittills har beloppet av garantier till bankerna från InvestEU-programmet tillsvidare varit mindre än från finansieringsinstrumenten under föregående budgetram. Ansökningsprocessen som kräver mycket tid och arbete samt den större och mer detaljerade rapporteringsskyldigheten har setts som problematiska med InvestEU.

EIB-gruppen, som är kommissionens primära genomförandepartner i InvestEU-programmet, ska införa ett antal konkreta nya finansieringsinstrument för att stödja kommissionens giv för en ren industri. EIB:s insatser ska omfatta i) ett paket för att främja byggande av överföringsnät (eng. *Grids Manufacturing Package*), som tillhandahåller motsäkerheter och annat riskreducerande stöd till tillverkare av nätkomponenter, ii) Europeiska kommissionens och

EIB:s gemensamma pilotprogram där EIB beviljar motsäkerheter till SMF-företag och energiintensiva industriers elköpsavtal, och iii) en garantiordning för ren teknik i TechEU-programmet som får stöd via InvestEU.

5 Ålands behörighet

Enligt 27 och 59 a § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i ärendet.

6 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Kommissionen presenterade förslaget för Ständiga representanternas kommitté (Coreper II) samma dag som den lade fram förslaget. Polen, som är ordförande i rådet, har inrättat en ad hoc-grupp under allmänna rådet. Gruppen hade sitt första sammanträde fredagen den 28 februari 2025. Ordförandens avsikt är att avancera frågan så snabbt som möjligt. Kommissionen önskar också att rådet och Europaparlamentet snabbt ska nå enighet om förslaget. Information om handläggningen av ärendet i Europaparlamentet fanns inte tillhanda när denna skrivelse upprättades.

7 Nationell behandling av förslaget

Statsrådets skrivelse har utarbetats vid finansministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet.

8 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådets viktigaste prioriteringar för EU:s strategiska agenda och den kommande kommissionens program är att stärka Europas strategiska konkurrenskraft, förbättra den övergripande säkerheten i Europa och främja en ren omställning samt möjligheterna i samband med bioekonomi och cirkulär ekonomi. Statsrådets mål är bättre och mindre EU-reglering. Finland anser att EU:s strategiska konkurrenskraft baserar sig på vidareutveckling av unionens egna styrkor och på marknadsbaserade lösningar. (E 58/2023 rd.)

Statsrådet förhåller sig positivt till att InvestEU-programmet stärks även under innevarande budgetram. Statsrådet anser att det är bra att en stärkning av EU-garantierna enligt förslaget även kan öka EIB-gruppens kapacitet genom att stödja dess garantiordning för ren teknik i TechEU-programmet.

Statsrådet anser att återflöden från unionens tidigare finansieringsinstrument primärt bör upptas som övriga intäkter i den allmänna unionsbudgeten, för att på så sätt minska medlemsstaternas BNI-baserade bidrag till budgeten. I detta läge anser statsrådet ändå att det är viktigare att stärka hävstångseffekterna från den privata finansiering som möjliggörs genom InvestEU-garantier och förhåller sig positivt till kommissionens förslag om omallokering av återflödena från tidigare finansieringsinstrument.

Statsrådet betonar också de fördelar som InvestEU ger finländska företag samt den preliminära ståndpunkten att andelen för InvestEU-garantier ska ökas i den kommande budgetramen.

Statsrådet stödjer kommissionens förslag till att förenkla regleringen samt minska regelbördan och den administrativa bördan.

Statsrådet anser det vara bra att förslaget syftar till att minska den administrativa bördan för aktörerna och göra rapporteringsskyldigheten mer proportionerlig. Statsrådet kan också ställa sig bakom förslaget att öka medlemsstaternas möjligheter till frivilliga bidrag till InvestEU.

Statsrådet betonar att under alla omständigheter är det viktigt att vara medveten om de risker och ansvar med avseende på unionsbudgeten som anknyter till en utökning av lånegarantier och andra finansiella garantier.